Sällskapet

San Micheles Vänner

"Fjärilarna förtjänar vårt beskydd"

Fjärilskrögaren Dan Kumlin berättar om en
unik krog på San Michele där fjärilar är finsmakare

Medlemsblad 8 februari 2002

Ledaren

Höstens begivenheter var flera. Intendentparet Ann-Marie Kjellander och Alessandro Panini Finotti besökte Vännerna en kväll på Italienska Kulturinstitutet. Ann-Marie berättade om arbetet på San Michele sen tillträdet 1995. Ett lyckokast var att inbjuda journalister till Villan. Det avsatte ett antal artiklar som gjorde San Michele mera känt även ute i periferin. Numera är det svårt att få komma tillbaka som gäst. Över 600 söker varje år och med inbjudna artister klarar sig ca 250 igenom nålsögat. Ann-Marie nämnde ett antal gäster som i gästboken berättat om sina framgångsrika, produktiva mödor. Inte sällan ser nya uppslag och idéer dagens ljus i den dagliga samvaron.

Anläggningen är stor och klimatet kärvt. Underhåll, kompletteringar, förnyelse, kräver kontinuitet och ständig uppmärksamhet som olika exempel bekräftade. Ann-Marie prisade den engagerade personalen. Det tidigare intendentparet Marilù och Levente Erdeös fick en eloge för sin förmåga att fånga in goda medarbetare. Av de stora investeringarna är barbarossaprojektet numera godkänt men pengar saknas för finansieringen. Biblioteket är upprustat och notbiblioteket tilldrar sig stort intresse. Försäljningsdelen har blivit större. Den stora utomhusscenen på det som en gång kallades tennisbanan är en stor framgång. Med de många timmar Alessandro ägnat den kunde den med all rätt kallas Alessandroplats. Villa San Michele har ambitionen att vara Sveriges skönaste skyltfönster mot världen och varje dag försvarar man det målet.

Kvällen slutade med Yvonne Frykbergs oslagbara buffé och Trio Grandes (presenterad i nr 5) musikaliska strövtåg bland landmän och sjömän. Till deras märgfulla ackompanjemang sjöngs slutligen Gustaf Ekbergs Sången om San Michele som återges härintill.

Strax före jul presenterade författaren Göran Börge sin nya bok, Hemma på Capri, på Italienska Kulturinstitutet. Börge har besökt Capri i flera tidigare böcker. Nu visar han vad Capri kan erbjuda resenären under lågsäsong, när turisterna är borta och affärerna stängda. Och det är inte litet det. Stigar och stup, grottor, är levande, dramatisk historia sen före kejsartiden. Capri är fåglarnas ö. Från världens fyra hörn har fåglarna samlat en unik flora med 850 arter och 130 varianter, den ena märkvärdigare än den andra. Capri befolkas inte bara av inflyttade utlänningar. Fortfarande finns här capresiska öbor, bönder, herdar, fiskare, vinodlare som aldrig nedlåtit sig till att besöka fastlandet. Boken illustreras med härliga fotografier. Författaren försökte visa några av dem. Men husets sen länge pensionsfärdiga diaapparat var denna kväll på osedvanligt dåligt humör.

Styrelsen

Sången om San Michele

Text och musik: Carl Gustaf Ekberg

Det finns en ö i främmande land,
som har satt många hjärtan i brand
dess värld är vild med klippor och stup,
från höga berg till avgrunders djup.
En yngling kom en dag på besök,
till vingårdsbondens torftiga kök
han fann ruinen av ett kapell,
den synen gjorde honom så säll.
Han plötsligt fick en häftig vision,
av tanken fick han inspiration
ruinen skulle man bygga opp,
med ljus arkad mot bergsstupets topp.
En dröm att bo bland rymd, ljus och luft,
en dröm helt bortom varje förnuft?
Hur skulle han få pengar därtill?
Den frågan gärna lösa han vill.

Så tiden gick och åter en dag,
till Capris vackra arkipelag
kom doktor Axel Munthe, minsann,
vår yngling blivit välbärgad man.
Nu kan han skapa drömhuset sitt,
där varje mur skall lysa i vitt
han bygger i sitt anletes svett,
en dröm vars make man aldrig sett.
En villa fylld av konstverk med smak,
intill skulpturgalleri under tak
en vy från kejsar Augustus gemak,
och önskesfinx med omklappad bak.
O, San Michele. ljuvliga plats,
ett mål för människornas seglats
Din sälla skönhet gör en besatt,
Du utgör jordens vackraste skatt.

Det brister en sträng härnere…

Vår mångåriga sekreterare Maj Hagetoft har lämnat oss efter en tåligt buren cancer. Maj var född 1925 och hon kom tidigt in i Vänföreningens styrelse. Det var de dåvarande ledamöterna Tatjana Angelini och Matts Carlgren som övertalade henne att bli sekreterare och på den vägen blev det.

Maj kände starkt för San Michele och trädgården blev hennes särskilda skötebarn. Hon hade själv gröna fingrar. På hennes och makens Lennarts sommarställe i Småland fick hon t.o.m. gråstenen att blomma. En sommarmorgon i San Micheles trädgård var höjden av lycka. Här öppnade sig även det finstilta i naturens stora bok. Lavendel och rosmarin blev minnenas och vänskapens ombud, näktergal och appollofjäril det spontana livets förvaltare.

Hos en sekreterare samlas det mesta av verksamheten. Alla vänföreningens medlemmar har på olika sätt mött Maj. Vår tacksamhet är stor över vad hon uträttat och vi delar Lennarts sorg.

GG

Fjäril vingad syns på San Michele

av fjärilskrögaren Dan Kumlin

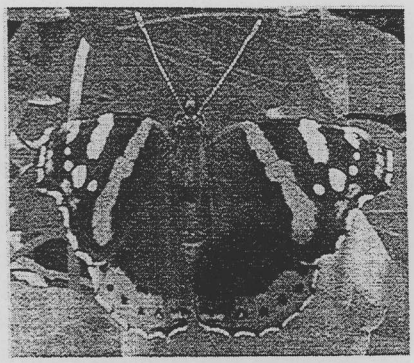

Amiralsfjäril

Jag kallar mig fjärilskrögare och har specialiserat mig på att rita och anlägga s k biotoper, fjärilsrestauranger. Dessa förser hungriga larver och fjärilar med nektarrika blomsterbufféer.

Det är viktigt att värna om fjärilarna, de är glädjebärare som lyser upp vår vardag. Fjärilarna utgör en viktig del av vårt ekosystem men många lever idag ett tufft liv och är nära utrotningshotade. Dag- och nattfjärilarna är de mest populära medlemmarna i insektsvärlden. De omfattar totalt ca 165 000 beskrivna arter varav mer än 5 000 förekommer i Europa.

1999 fick jag det trevliga uppdraget av intendent Ann-Marie Kjellander att rita ett förslag till fjärilsträdgård på San Michele. Jag föreslog platsen intill teaterterrassen, ett lugnt och skyddat läge. Det är en viktig förutsättning eftersom fjärilarna och även dess larver behöver lugn och ro.

Finsmakare

Fjärilarna är finsmakare och lever av nektar från vissa doft- och färgrika växter. Dessa växter har ofta lockande starka färger som rött, purpur, gult och orange. Ett måste på San Michele var *Buddleia Davidii* - syrenbuddleja, fjärilarnas absoluta favorit med sina tungt doftande lila blomklasar. Budlejan klarar sig fint på Capri men här hemma tål den ej vintern utom i de södra delarna av landet.

Andra bra växter i en fjärilträdgård kan vara mörkt lila heliotrop - *Heliotropium europaeum,* röd hampflockel - *Eupatorium cannabinum,* olika sorters krisslor - *Inula,* kaprifol - *Lonicera caprifolium,* och framför allt kryddörter av olika slag som t ex oregano, timjan , salvia, rosmarin och lavendel. Det gäller att låta dessa gå i blom så fjärilarna kommer åt sin livsdryck. Till detta krävs förstås sol åtminstone någon del av dagen.

Restaurangerna ger även viktig föda åt fjärilslarver. Dessa växter kallas värdväxter och kan t ex bestå av brännässlor, olika sorters gräs, tistlar, klöver, taklök och fetknopp.

Med andra ord är det viktigt att ej rensa bort allt ogräs.

De besökare jag mötte i somras när jag var vid min täppa var bland annat amiral - *Vanessa atalanta.*

Två arter var extra roliga att träffa på, då de ej flyger på våra breddgrader;

orange cirtronfjäril - *Gonepteryx cleopatra* samt marockansk aurorafjäril - *Anthocharis belia.* Honan är vit på översidan med en karaktäristisk smal orange vingspets, samt gul och vit under.

Kålfjäril - *Pieris brassicae* fanns det gott om. Lugna dagar syntes den ståtliga makaonen - *Papilio machaon.* Även den i Sverige sällsynta, kolibriliknande dagsvärmaren - *Macroglossum stellatarum,* såg jag kalasa på den rödorangeflammande eldkronan - *Lantana camara.*

Kort om Capris flora

Capris flora omfattar 850 arter. Imponerande på en så begränsad yta. Sju arter är endemiska d v s förekommer endast i dessa trakter (även Sorrentohalvön och delvis Syditalien).

Mycket sällsynt är dvärgpalmen - *Chamaerops humilis.*

Den lockar dock ej till sig fjärilar men andra mer vanligt förekommande växter som de tycker om är valeriana - *Valeriana officinalis,* pipört - *Centranthus ruber,* olika klintarter - *Centaurera spp.,* strandkrassing - *Lobularia maritima* samt verbenaarter - *Verbena spp.*

När jag lämnade San Michele i början av november började ogräset ta fart igen. Någon hade nämligen varit där och rensat lite **för** mycket!

Där "planterade" jag in fjärilslarver samt släppte ut en omhändertagen vingskadad amiral. Den såg mycket lycklig ut när den fick dricka nektar från en novemberblommande heliotrop.

Fjärilarna förtjänar vårt beskydd!

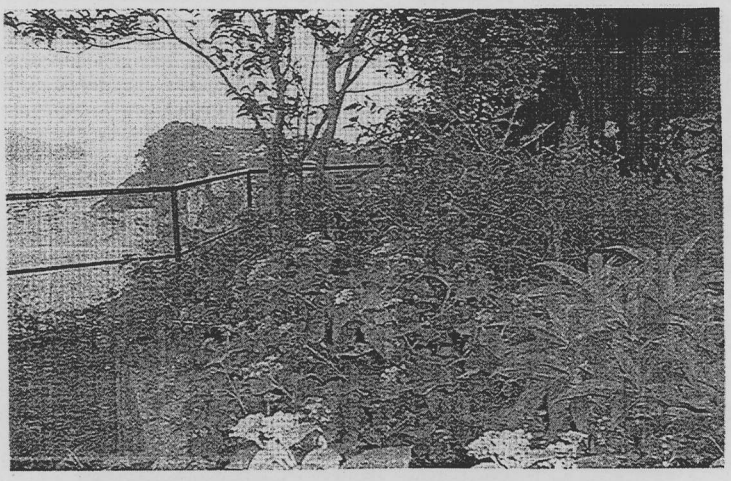

Fjärilskrogen på San Michele (Foto Dan Kumlin)

Världens vackraste utsikt

Världens vackraste utsikt? Det är ju en omöjlig fråga men panoramat från terrassen över San Micheles så kallade tenniscistern kan ställa upp i tävlan. Drottning Victoria skulle inte instämma, för henne var den lilla terrassen på klippan nedanför kapellet älsklingsplatsen med Neapelgolfens blå yta 325 m rakt under stupet och den väldiga vyn mot fastlandet med Vesuvius som klimax.

Jag vill plädera för tennisterrassen så kallad sedan Munthe låtit göra den i ordning för att duga som tennisplan för Gustaf V om han besökte sin hustru, det skedde visst bara en gång. Den ligger litet avsides och helt utanför turisternas besöksväg och är avstängd från turiststråket genom villans trädgård. Vägen dit var och kanske är också idag litet skräpig och obekväm men besväret ger en befriande belöning. Här är stilla och tyst och synen över pinjetopparna över de vida vattnen bort mot Ischia som skimrar i soldiset bär man med sig livet igenom. Platsen har knappast utnyttjats förrän under allra senaste tid. Den upplevdes från första stund jag såg den som ett privat reservat. Det var oundvikligt att fundera över outnyttjade möjligheter. Vilken enastående festplats, vilken foajé i det fria ansluten till en "aula" som redan amiralen Wetter saknade och försökte åstadkomma nere i Villa Rosa.

Varför inte utnyttja Josef Olivs väldiga stora cistern med 6 meter i tak, visserligen bara 5 meter djup men 40 meter lång. Dess nyttouppgift är idag i stort sett överspelad. Där väntade en väldig volym på ett levande innehåll. Jag ritade under mina sista dagar under mitt San Michele engagemang en skisserad framtidsdröm om en San Micheles aula byggd av Josef Oliv men öppnad mot "väldens vackraste utsikt" och med tenniscisternens tak som foajégolv. På senaste tid har terrassens enastående möjligheter värderats efter förtjänst. Den solenna premiären under blå caprihimmel för festligheterna vid villans 100-årsjubileum förra året utspelades där med kungaparet som hedersgäster. Men aulan får nog vänta. Jag lät kostnadsberäkna mina skisser, 1,2 miljoner kronor, inte lire, skulle den kosta. Och därvid har det blivit.

Ur Jan Wallinder: Minnen från San Michele (1998)

Böcker sökes

Axel Munthe: Från Napoli. Små skizzer. Letter from a mourning city.
Brev och skizzer samt Red Cross and Iron Cross – gärna första upplagor.
All Munthe- och Caprilitteratur är av intresse.
Kontakta Dan Kumlin, telefon 08-657 93 47, mail: dan.kumlin@swipnet.se

”Blåa valv, i nattens timma
O, låt aningens facklor glimma!”

(C.W.Böttiger)

I stockholmsvinterns välmatade konstutbud utmärkte sig två utställningar med förbluffande aktuell släktskap trots åldersskillnaderna: W. Kandinsky, f. 1866, på Millesgården och vår medlem Ann Nyström-Grundell, f. 1942, på Galleri Lucidor. Kandinsky omtolkade naturen till subjektiva sinneserfarenheter. Inom den avbildande konsten var detta värre än att svära i kyrkan. Men han bröt ny mark. Han använde gärna musikaliska termer för att beskriva färgtonernas känslovärden. ”Färgen är tangenten, ögat är hammaren, själen är pianots strängar”. Nu har det gått några år. Och Ann Nyström-Grundell avbildar helst inte. Hon upplever landskapet - och starkast i gränsen mellan land och hav - som sinnestillstånd, som en inre verklighet. ”Vatten antar den form man ger det. Hav, himmel, städer byter plats och färg. Något låter sig fångas ur kaos och försvinner förklätt...”.

Som kompositörer numrerar Kandinsky och Nyström-Grundell gärna sina verk: i ”Anacapri San Michele III, 1999”, återkallar Ann en produktiv sommar i Villan. I ”Lidingö Lofoten Capri I” har flera inspirationer fått smälta samman till en sinnenas fest i den kontrapunktiska poesins tecken.

Capri är en ö med starka färg- och ljuskontraster. De själens landskap därifrån som Ann Nyström-Grundell förmedlar är utflykter med nya dimensioner, mycket berikande för varje caprivän.

Utställningen i två etager var en symfoni i blått, en ”Rhapsody in blue” för att anknyta till Gershwins upplevelsestarka och målerinskt skimrande tonmålning.

GG

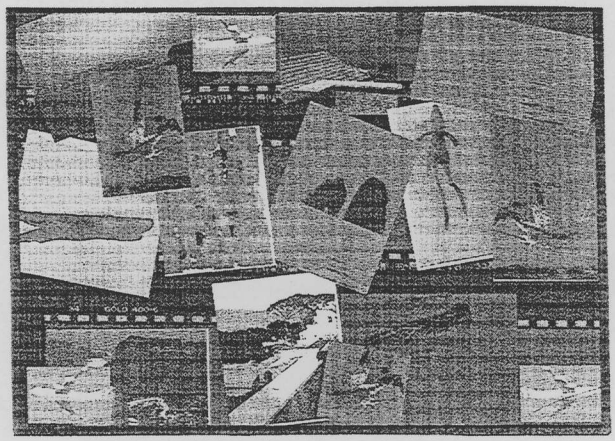

Ann Nyström-Grundell: ”Något låter sig fångas ur kaos ...”

”Titta med egna ögon och häpna...”

Som ung konstfackselev stipendierade vår medlem Martha Högström på San Michele. Intrycken överväldigade. Oförglömliga blev även olika utflyktsmål, där Toscana senare blev särskilt återkommande. Det ledde till boken Toscana 1988 och tillkomsten av resebyrån Tema Toscana något senare.

Boken är nu ute i sin fjärde upplaga (Tema Toscana 2001) och den är en daggfrisk läsupplevelse. Här möter man landsbygden med fågelkvitter, fräsch svalka och markens alla doftande safter. Här har byborna en observant följeslagare i arbete och fest. Men även städerna rymmer makalösa upplevelser. I munkapoteken från 1600-talet säljs ett par hundra salvor, tinkturer, krämer för både skönhet och hälsa.

Närmare hälften av världens konstskatter återfinns i Italien. Florens, städernas stad, heter ett elektrifierande kapitel. I det stora tavelmuseet Uffizierna dansar Sandro Botticellos Våren över ängarna sen fem hundra år. Fyra timmar är ett minimum för att leva sig in i hela tavlan med de femhundra blommande och tvåhundrafyrtio icke blommande växterna.

Till Sant´Andrea in Percussina, strax söder om Florens, förvisades statsmannen Niccolo Machiavelli år 1512. Här skrev han Il Principe, Fursten, den berömda boken om konsten att erövra och hålla sig kvar vid makten. I det spelet är alla medel tillåtna och privat etik ett hinder. Maktmänniskan lovar för att bedra utan avsikt att hålla sina ord. Huset med hans manuskript är nu museum. Snett över bygatan har man Taverna Machiavelli med genuina toscanska rätter, fänkålskorv, leverröra, fläskkotletter, bönor, ost och päron, mandelkakor. Rödvinet har som sig bör Machiavelli på etiketten.

Boken om Toscana är skriven i stor kärlek till Italien, med sensuell inlevelse och säker blick för vad som kan ge resenären uppslag till egna upptäckter. Den ger nukänsla även åt det

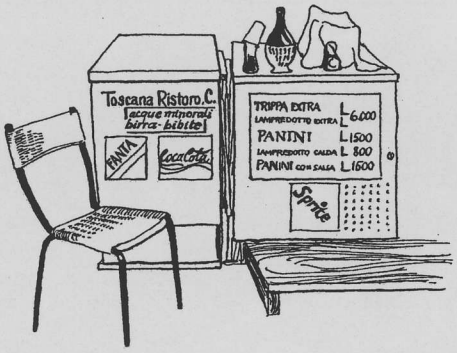

Trottoarservering med bl a komage, trippa (Teckning av Martha Högström)

förgångna och lämnar massor av praktiska uppgifter. De generösa bilderna, egna teckningar och fotografier, förstärker texten. Boken är ett glädjefyllt sällskap både i San Micheles pergola och i varje Enoteca för avnjutande av traktens viner. Eller varför inte i den uppåtgående solen på parkbänken i det suktande landet Sverige?

GG

Michelangelos kokerska kunde inte läsa. Därför tecknade han matsedeln. Här bredvid ett exempel från 1517.

Översatt blir det: två bröd, en karaff vin, en sill och ravioli (pasta med inbakad ricotta och spenat), en sallad, fyra bröd, en karaff med runt och fylligt vin och en kvarts "brusco" (ett syrligt vin), en liten tallrik spenat, fyra ansjovisar och ravioli, sex bröd, 2 tallrikar fänkålssoppa, en sill, en karaff med runt och fylligt vin.

Människa, miljö, arkitektur

Levente A.S. Erdeös´ bok Människor i azurblått landskap är nu på väg ut i bokhandeln. Den har undertiteln Folk, miljöer och arkitektur på Capri. Boken berättar om äventyrare, konstnärer, författare som präglat kulturlivet. Författaren har under sina 26-åriga studier på Capri trängt djupt in i ämnet. Han har kommit människorna nära. Han vet det mesta om livsvillkoren och om arkitekturer som mänskliga yttringar; från den enkla, spontana till den påkostade och depraverade. För den tillfällige besökaren är boken en guldgruva. Boken som är på ca 220 sidor och inbunden kostar i bokhandeln 320 kr. Vänföreningens medlemmar kan köpa den för 240 kr på Carlssons bokförlag, Stora Nygatan 31 , 111 27 Stockholm. Tel 08 - 411 23 49.

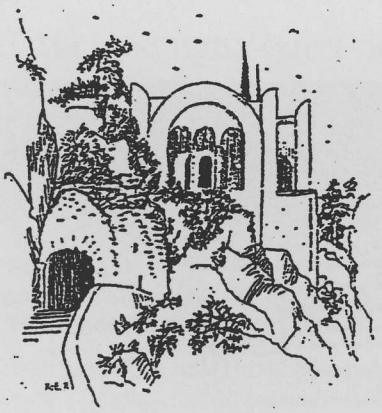

Med blandade känslor spänner Alessandro och jag våra öron i morgonstunden, har värmepannan gått på eller har den inte? Det lilla pipet är så välkommet, så välkommet annars måste maken min i morgonrock plus ytterrock gå ut och sätta på den. Vilket numera händer de flesta dagar. Sedan veckan före jul lever vi i värmeoro.

Oro kring pannan och ledningarna och läckor och letande efter läckor och uppgrävningar och oro överallt. Håller trycket eller läcker den någon annanstans? Det är vår ständiga konversation, våra blickar möts i frågor kring ledningar och pannan. Kring ljudet som hörs eller inte hörs.

Nu går vintern mot sitt slut - hoppas vi - solen skiner just nu utanför mitt fönster sedan en gräslig dimma lättat. Synd att den inte lättade lite tidigare för då hade jag nog tagit mig en snabb promenad bort till Migliera och sett på de tiotusentals måsar som likt ett stjärntäcke roar sig kring Faraglionis himlar och hav och klippor.

Jo, gamla rör som går under gamla byggnader i mystiska riktningar i obeskrivliga blandningar med elledningar, vatten, avlopp. Ibland över, ibland under. Det är mardrömmar. Och så får man lektioner från vetenskapare som talar om för en att man inte skall ha lappverk av ledningar utan byter man ut en bit så skall man byta ut det hela för då vet man vad man har. Jovisst låter det klokt. Om man bara kunde komma åt alla ledningarna. Men det kan vi inte just nu. Inte dem under vårt hus. Det finns ingen möjlighet.

Samtidigt är vi inne i slutspurten för renoveringen av Sant Angelo. Målargänget under Vladimiro Belvederes ledning håller på för fullt, om några dagar är inomhusmålningen klar. Alfredo, den suveräne murarmästaren, har redan sitt bakom sig. Jo, igår fick han rycka in och sätta fast det stora alteljéfönstret i Bouganville. Det enorma fönstret som vi beställt utan att vara riktigt säkra på om vi skulle kunna få in det. Det gick, via taket, inte via dörrarna för de var för små.

Spektaklet ägde rum i går. Fönstret är fint. Ja, husets tak och alla fönster har fått den lilla kanten av grått tunt skiffer som vi började lägga på för att skydda mot regnskador när vi gjorde i ordning taket på kontorsbyggnaden för en del år sedan. Det ser mycket elegant ut så denna byggnad, alltså Sant Angelo, annars lite trist och klumpig, har nu fått en ny charm. Kul för kommande gäster , det är bara några veckor kvar tills verksamheten tar fart igen. Och allt skall stå färdigt.

San Michele februari 2002

Anna-Maria Bjälkander

Välkomna till vännernas sammankomster våren 2002

19 MARS
Italienska Kulturinstitutet, Gärdesgatan 14, klockan 18.00

Gunnar Adler-Karlsson besöker vännerna. Ämnet för kvällen är:

CAPRI - min ö i Universum

Buffé inkl. bordsvatten. Ev. vin medtages, dock ej rött.
Kostnad 140:-. Betalningen sker vid ankomsten.

24 APRIL
Italienska Kulturinstitutet, Gärdesgatan 14, klockan 18.00

Kl. 18.00 Sällskapets årsmöte
Kl. 18.15 Författaren Levente A S Erdeös och redaktören Jeanette von Heidenstam samtalar kring boken **Människor i Azurblått Landskap.**

Buffé inkl. bordsvatten. Ev. vin medtages, dock ej rött.
Kostnad 140:- Betalningen sker vid ankomsten.
Rött vin vill man inte servera på Italienska Kulturinstitutet med tanke på att golven är av vit marmor och fläckar syns direkt.

OBS! Anmälan om deltagande sker senast **en vecka** före mötet till sekreteraren Gudrun Dahlberg, telefon 08 – 650 41 51.

Stipendiater

Styrelsen för Stiftelsen San Michele har till 2002 års stipendiater - resebidrag och en månads vistelse i Axel Munthes villa på Capri - utsett följande personer ur Cederström-Wallengrens Stipendiefond.

konstnärer: Hanns Karlewski och Ulla Viotti
tonsättare/musiker: Gunnar Bucht och Janos Solyom
skriftställare/författare: Eva Adolfsson, Kaa Eneberg, Björn Håkanson och Frantisek Janouch
forskare: Ronny Ambjörnsson och Klas E Ralf.

Från Stiftelsen San Michele:
konstnärer: Kicken Ericson, Björn Krestesen och Torgny Larsson
skriftställare/författare: Christine Falkenland och Annika Hellbom

Välkomna till vännernas sammankomster våren 2002

19 MARS
Italienska Kulturinstitutet, Gärdesgatan 14, klockan 18.00

Gunnar Adler-Karlsson besöker vännerna. Ämnet för kvällen är:

CAPRI - min ö i Universum

Buffé inkl. bordsvatten. Ev. vin medtages, dock ej rött.
Kostnad 140:-. Betalningen sker vid ankomsten.

24 APRIL
Italienska Kulturinstitutet, Gärdesgatan 14, klockan 18.00

Kl. 18.00 Sällskapets årsmöte
Kl. 18.15 Författaren Levente A S Erdeös och redaktören Jeanette von Heidenstam samtalar kring boken **Människor i Azurblått Landskap.**

Buffé inkl. bordsvatten. Ev. vin medtages, dock ej rött.
Kostnad 140:- Betalningen sker vid ankomsten.
Rött vin vill man inte servera på Italienska Kulturinstitutet med tanke på att golven är av vit marmor och fläckar syns direkt.

OBS! Anmälan om deltagande sker senast **en vecka** före mötet till sekreteraren Gudrun Dahlberg, telefon 08 – 650 41 51.

Stipendiater

Styrelsen för Stiftelsen San Michele har till 2002 års stipendiater - resebidrag och en månads vistelse i Axel Munthes villa på Capri - utsett följande personer ur Cederström-Wallengrens Stipendiefond.

konstnärer: Hanns Karlewski och Ulla Viotti
tonsättare/musiker: Gunnar Bucht och Janos Solyom
skriftställare/författare: Eva Adolfsson, Kaa Eneberg, Björn Håkanson och Frantisek Janouch
forskare: Ronny Ambjörnsson och Klas E Ralf.

Från Stiftelsen San Michele:
konstnärer: Kicken Ericson, Björn Krestesen och Torgny Larsson
skriftställare/författare: Christine Falkenland och Annika Hellbom

B Föreningspost

SÄLLSKAPETS STYRELSE FRAM TILL ÅRSMÖTET ÅR 2002

Barbro Löfgren	ordförande	08 - 661 45 82
Gideon Gerhardsson	vice ordförande	08 - 84 18 85 (även fax)
Ingalill Ekholm-Frank	skattmästare	08 - 668 05 66
Gudrun Dahlberg	sekreterare	08 - 650 41 51
Yvonne Frykberg	klubbmästare	08 - 660 22 93
Vakant		
Ingvar Holm		0414 - 240 00
Wivi-Anne Nilsson	suppleant	08 - 662 31 33
Göran Zachrison	suppleant	08 - 30 23 12

Sällskapets adress: c /o Gudrun Dahlberg
Arbetargatan 23B
112 45 Stockholm
postgiro: 25 96 90 – 6

Har du något trevligt minne från San Michele eller något annat att berätta som kan intressera våra medlemmar – hör av dig.

Ansvarig utgivare: Barbro Löfgren
Redaktör: Gideon Gerhardsson